

Raahen kirjaston, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyösopimus

Yhteistyösopimus on kaksiosainen. Periaatesopimuksessa sovitaan sopimuksen tavoitteista, vastuista, viestinnästä, kustannuksista ja resursseista. Yhteistyösuunnitelmaan kirjataan tavoitteet eri ikäryhmille ja valitaan sopivat yhteistyömuodot.

1. Periaatesopimus

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja yleisen kirjaston yhteistyösopimus

Kunta/kaupunki: Raahе

Hyväksytty _____

Päiväys, pykälät _____

Sopimuksen tavoitteet

Tällä sopimuksella sovitaan Raahen kaupungin varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja kirjaston yhteistyöstä. Varhaiskasvatuksella viitataan tässä sopimuksessa kaikkiin varhaiskasvatuksen toimintamuotoihin: päiväkotitoimintaan, perhepäivähoitoon ja avoimeen varhaiskasvatustoimintaan. Yhteistyösopimus perustuu kirjastolakiin (1492/2016 1-20§), varhaiskasvatukseen (540/2018 7§), varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022) sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014). Yhteistyön avulla kirjasto toteuttaa lain määrittelemiä tehtäviään. Varhaiskasvatus ja esiopetus saavat tukea varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen tavoitteiden toteutumiseen.

Yhteistyösopimus edistää tasa-arvon toteutumista Raahen kaupungissa. Tavoitteena on, että kaikilla varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen osallistuvilla lapsilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kirjaston palveluihin sekä monilukutaidon tukeen. Monialainen yhteistyö rikastaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppimisympäristöjä.

Sopimuksen mukainen yhteistyö kirjataan tarkemmin vuosittain paikallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin, esiopetussuunnitelmiin ja kirjastojen vuosisuunnitelmiin tai vastaaviin asiakirjoihin. Tämä sopimus on voimassa _____ - _____.

Viestintä ja vastuut

Tämän sopimuksen toteutumisesta vastaavat varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja kirjaston johto. Viestinnästä vastaavat nimetyt yhteyshenkilöt varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja

kirjastoissa. Käytännön yhteistyötä toteuttaa kukin varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja kirjaston työntekijä omien vastualueidensa mukaisesti.

Sopimuksen perusteella laadittu yhteistyösuunnitelma päivitetään vuosittain ja sen toteutumista arvioidaan vuosittain. Tätä työtä koordinoi kirjasto.

Kustannukset ja resurssit

Yhteistyö on resurssien jakamista ja tehokkaampaa hyödyntämistä. Sopimuksen toteuttamista varten tarvitaan kuitenkin sekä henkilöstöresursseja että riittävät määrärahat.

Toiminnan toteuttaminen

Lähi toiminnan lisäksi voidaan toiminta järjestää etäyhteyksin yhteisesti sovituilla alustoilla.

2 Yhteistyösuunnitelma

Minimitaso

Valitaan vuosittain koko ikäryhmälle toteutettavat yhteistyömuodot: yksi 4-5 –vuotiaille ja yksi esiopetukseen. Nuoremmille tarjotaan myös erilaisia kirjastopalveluja. Lisäksi varhaiskasvatus- tai esiopetusryhmät käyvät vähintään yhden omatoimisen kirjastokäynnin niin, että jokainen lapsi vierailee kirjastossa ryhmänsä kanssa ainakin kerran.

Vuosittaiset toimenpiteet valitaan vaikuttavuuden ja paikallisten resurssien mukaan, myös listan ulkopuolisia yhteistyömuotoja voi valita. Valitut yhteistyömuodot toteutetaan mahdollisuuksien mukaan koko ikäluokan kanssa. Näiden lisäksi voidaan toteuttaa ylimääräisiä yhteistyömuotoja kulloistenkin resurssien mukaan.

Suunnitelman läpäisevät tavoitteet

Suunnitelmapohjaa laadittaessa on otettu huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt tehtävät sekä laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävänä on lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien vahvistaminen, kielellisten identiteettien kehittäminen, lastenkirjallisuuden monipuolinen käyttö, monilukutaidon edistäminen sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Suunnitelman avulla toteutetaan mm. seuraavia Suomen kirjastolain kirjastolle antamia tehtäviä: lukemisen ja kirjallisuuden edistäminen, tietopalvelun tarjoaminen sekä tiedonhankinnan, tiedonkäytön ja monipuolisen lukutaidon ohjaus ja tuki.

Tavoitteet ja esimerkitoteutuksia ikäryhmittäin

TAVOITTEET 0-3 -VUOTIAILLE

Pohja monipuoliselle lukutaidolle luodaan jo varhaislapsuudessa. Kirjasto ja varhaiskasvatus pyrkivät yhdessä herättämään lasten kiinnostusta kirjoihin ja lukemiseen. Kirjasto tarjoaa varhaiskasvatuksen käyttöön lasten ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta.

Esimerkitoteutuksia

Aineistopaketit

Kirjastot kokoavat lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatusryhmän toivomista aiheista ja teemoista. Kirjasto tarjoaa myös mahdollisuuden tilata maksutta vieraskielistä aineistoa Monikielisestä kirjastosta.

TAVOITTEET 4-5 -VUOTIAILLE

Kirjasto ja varhaiskasvatus pyrkivät tukemaan lasten monilukutaidon kehittymistä. Lasten kirjastomyönteistä asennetta herätetään omatoimisella vierailulla kirjaston tiloihin. Kirjaston henkilökunta jalkautuu resurssien mukaan varhaiskasvatuksen järjestämiin tilaisuuksiin, osallistuu niihin etänä tai tuottaa materiaaleja tilaisuuksissa käytettäväksi.

Esimerkitoteutuksia

Satutuokiot

Satutuokioita järjestetään lähitilaisuuksina tai etänä. Satutuokioissa tuodaan esiin eri lastenkirjallisuuden lajeja.

Aineistopaketit

Kirjastot kokoavat lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatusryhmän toivomista aiheista ja teemoista. Kirjasto tarjoaa myös mahdollisuuden tilata maksutta vieraskielistä aineistoa Monikielisestä kirjastosta.

Omatoiminen kirjastokäynti

Käynnin aikana tutustutaan kirjaston tiloihin ja kirjallisuuteen.

TAVOITTEET ESIOPETUKSEEN

Kirjasto on ensimmäisiä julkisia palveluja, joita lapset oppivat itsenäisesti käyttämään. Esiopetusvuonna lapset tutustuvat ohjatulla kirjastokäynnillä kirjaston tilaan, aineistoihin ja

palveluihin ja oppivat toimimaan kirjastossa, lainaamaan ja palauttamaan. Kirjasto tukee esiopetusta monilukutaidon ja tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämisessä.

Esimerkitoteutuksia

Kirjastoseikkailu

Seikkailussa tutustutaan kirjallisuuteen, kirjastoon ja sen toimintaan leikinomaisesti ja toiminnallisesti sekä saada kotiin vietäväksi kirjastokorttihakemus sekä mahdollisesti muuta käyntiin liittyvää materiaalia.

Esimerkkejä kirjaston, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyömuodoista Raahessa

Alle on koottu esimerkkejä yhteistyömuodoista, joita Raahen kirjasto, varhaiskasvatus ja esiopetus voivat toteuttaa yhdessä. Vuosittaiset yhteistyömuodot valitaan vaikuttavuuden ja paikallisten resurssien mukaan, myös listan ulkopuolisia yhteistyömuotoja voi valita.

Aineistopaketit

Kirjasto voi koota lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatus- tai esiopetusryhmän toivomista aiheista ja teemoista, tai tehdä valmiiksi mietittyjä paketteja. Kirjasto hyödyntää koko OUTI-kimppaa ja tarpeen mukaan Monikielistä kirjastoa.

Iltasatupassi

Iltasatupassi on Raahen kirjaston oma passi eskareille ja viskareille. Sen tarkoituksena on tukea perheen yhteisiä lukuhetkiä. Iltasatupassin voivat ottaa muutkin käyttöön.

Kirjastonkäytön opastus

Kirjastonkäytön opastusta annetaan ohjattujen kirjastokäyntien yhteydessä. Opastukseen sisältyy tutustumista kirjastossa toimimiseen, tiloihin, kokoelmiin ja palveluihin. Käynnin yksityiskohdista sovitaan yhdessä kirjaston, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen työntekijöiden kanssa.

Esikoululaisille on tarjolla Kirjastoseikkailu, jossa leikinomaisesti tutustutaan kirjastoon.

Varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen työntekijät ovat mukana käynnillä.

Kirjasto tilantarjoajana

Kirjasto tarjoaa tilat oppimisympäristönä, näyttely- ja esiintymistilana, oleskelutilana ja tapahtumapaikkana, johon kaikilla ihmisillä on lain puitteissa oikeus. Yhteyshenkilöt tiedottavat aktiivisesti kirjaston varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle tarjoamista tapahtumista ja palveluista.

Kirjastoauto

Raahessa Kalajoen kirjastoauto kiertää Saloisten koululla ja päiväkodilla, Honganpalon ja Haapajoen kouluilla. Kirjastoautossa asiointia varten tarvitaan Joki-kirjastojen kortti. Kirjastoauton henkilökunnan kanssa on etukäteen sovittava mahdollisista tapahtumista ja toiminnoista, kuten teemapäivistä ja kirjastonkäytön opastuksesta.

Kirjavinkkaus

Kirjavinkkaus ja aineiston esittely houkuttelevat kirjojen pariin ja herättelevät lukuhalua. Kirjavinkkaus voidaan toteuttaa joko kirjaston oman henkilöstön voimin tai ostopalveluna sekä lähitoimintana että etänä.

Kirjavinkkilistat vanhemmille

Kirjasto kokoaa eri-ikäisille lapsille sopivia tai vanhemmuuteen liittyviä kirjavinkkilistoja, joita voidaan jakaa varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa olevien lasten vanhemmille.

Kirjavinkkilistat varhaiskasvatuksen työntekijöille

Kirjasto etsii ja tarjoaa varhaiskasvatuksen henkilöstölle ammattikirjallisuutta ja kokoaa eri-ikäisille lapsille tai erilaisiin aihepiireihin sopivaa kirjallisuutta.

Lukudiplomit/Lukuhöperö

Raahessa suositellaan käytettäväksi Lukuhöperö-diplomia. Diplomin tavoitteena on innostaa lapsia ja vanhempia/aikuisten yhteisiin lukuhetkiin. Lukudiplomin suorittaminen edellyttää yleensä tietyn kirjamäärän lukemista ja mahdollisesti myös kirjoihin liittyvien tehtävien tekemistä.

Lukukampanjat, hankkeet ja tapahtumat

Kirjaston, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteiset tai kirjaston organisoimat lukukampanjat, hankkeet ja teemapäivät voivat olla valtakunnallisia, kunnallisia tai paikallisia. Kirjaston yhteishenkilöt tiedottavat varhaiskasvatusta laajemmista lukukampanjoista.

Monikielinen aineisto

Kirjaston kautta on mahdollisuus tilata maksutta vieraskielistä aineistoa. Vieraskielistä kirjallisuutta on saatavana jonkin verran OUTI-kirjastoissa. Harvinaisempaa vieraskielistä aineistoa kirjasto voi tilata Monikielisestä kirjastosta. Monikielisen kirjaston aineisto koostuu kirjoista, musiikista, elokuvista ja aikakauslehdistä.

Ohjatut kirjastokäynnit

Kirjasto tarjoaa ohjattuja kirjastokäyntejä. Käynnit voivat sisältää kirjaston palveluiden ja tilojen esittelyä, vinkkausta, kirjastonkäytön ja tiedonhaun ohjausta tai erilaista työopajatyöskentelyä. Myös muunlaisia ohjattuja käyntejä voidaan yhdessä varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen työntekijän kanssa suunnitellen sopia. Ohjatuista ryhmäkäynneistä kannattaa olla kirjastoon yhteydessä

vähintään kaksi viikkoa ennen ajankohtaa. Varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen työntekijät ovat mukana käynnillä.

Omatoimiset ryhmäkäynnit

Ryhmät voivat tulla omatoimiselle kirjastokäynnille kirjastoon. Kirjastokäyntejä on hyvä valmistella etukäteen varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa. Varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen työntekijät ovat mukana käynnillä. Ryhmäkäynnit on hyvä sopia kirjaston kanssa etukäteen ja erityistarpeista ilmoittaa hyvissä ajoin. Omatoimiaikana tapahtuvat ryhmäkäynnit tulee sopia viimeistään käyntiä edeltävänä päivänä.

Satutuokiot

Kirjasto järjestää varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ryhmille satutuokioita. Satutuokiot voidaan toteuttaa kirjastossa tai päiväkodissa/koulussa mutta myös etänä, jolloin vierailua voivat samalla kertaa seurata useat eri ryhmät. Satutuokioista sovitaan aina etukäteen.

Työpajat

Kirjasto, varhaiskasvatus ja esiopetus voivat suunnitella ja toteuttaa yhdessä tai erikseen erilaisia työpajoja esimerkiksi mediataidoista, sanataiteesta, sarjakuvasta ja digitaidoista. Työpajat voidaan järjestää myös ulkopuolisin voimin. Työpajoja järjestetään resurssien mukaan ja niistä ilmoitetaan aina erikseen.

Vierailut vanhempainiltoihin, henkilökunnan kokouksiin ym.

Kirjaston henkilökunta voi osallistua paikan päällä tai etänä vanhempainiltoihin, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen työntekijöiden koulutuksiin tai muihin tilaisuuksiin kertomaan esimerkiksi lukemisen tärkeydestä, kirjaston palveluista ja kullekin ikäryhmälle sopivasta kirjallisuudesta, uutuuksista ja muusta aineistosta.

Kirjasto voi resurssien mukaan tarjota varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen lukemiseen liittyviä asiantuntijaluentoja esimerkiksi kirjailijavieraita. Luennot voidaan pitää joko lähitapahtumana tai etänä.

Yhteisökortti

Kirjastosta voi saada yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko ryhmän tarpeisiin. Yhteisökortille nimetään vastuhenkilö, joka on vastuussa kaikesta kortilla lainatusta aineistosta. Yhteyshenkilöt tarkistetaan joka syksy. Lisää tietoa yhteisökortista saa kirjastosta. Yhteisökortin säännöistä saa tarkempaa tietoa kirjastosta.

Hyviä linkkejä

Kirjaston kotisivu: <https://www.raahe.fi/kirjasto/kasvatus-opetus-ja-kirjasto>

Lukuhöperö: <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/esiopetuksen-lukuhopero>